

אדום לבן

27/1 ח' 3

חורף תשע"ב היה החורף האחרון בחיי של אבי.

בחורף ההוא, דווקא אז, רבתי עם מס הכנסה. ערבתי לעסק כושל שאגיש את הדו"חות הכספיים שלו. לא הגשתי אותם. התכוונתי, אבל הניירת הלכה לאיבוד, לא נרשמו כמעט תנועות במערכת הפיננסית, ואלו שנרשמו היו שגויות, ובאמצע כל הכאוס הזה אבא שלי גסס. הגרגרים האחרונים בשעון החול של חיי צנחו מטה, ולא הסכמתי לוותר על אף רגע אחד לידו, איתו.

דין ודברים שלם התנהל ביני לבין מס הכנסה על סדרי העדיפויות שלי. נקבע משפט לתאריך מסוים. סתם תאריך. באמצע אייר.

בי"א באייר אבא שלי נפטר, וכל העולם מת איתו. ארבעה ימים אחרי שקרעתי קריעה, התפתחה סאגה מתחת לאף שלי. בהתחלה אפילו לא שמתי לב אליה. הייתי בחדר, עם המנחמות, מחייכת בעל כורחי, בולעת דמעות בפעם האלף. רק באקראי תפסתי שמשוה קורה. התנצלתי בפני המנחמות וניגשתי ל'הול', למקום שבו נהגה השם שלי שוב ושוב, בפחד, בבהלה. אילצתי את אחי הגדול לספר לי מה קרה. ככה נודע לי שמש הכנסה הנפיק על שמי פקודת מאסר. נמאס לו לחכות לאבא שלי שימות, ולי שאחזור לחיות.

"זה לא יקרה", הבטיחו לי בלהט אנשים טובים. "אנחנו נדבר איתם. הם לא יודעים שאת באמצע ה'שבעה' על אבא שלך. הם לא יודעים שיש לך שתי ילדות קטנות בבית. אל תדאגי!" הם אמרו, דאגה בקולם. הודיתי על העזרה והלהט. חזרתי לחדר שבו ישבו אמא שלי ואחותי, שוב חולקת איתן געגוע ועצב.

בצהריים נסגר הבית בפני מנחמים ומועצה משפחתית התכנסה לדיון-חירום. זוכרת, במעורפל מאוד, מה אמרנו, מה שאלנו, מה ענינו, מה הצענו. זוכרת את עצמי, והזיכרון הזה דווקא חד ודוקר, שלוה ורוגע. מפזרת אמונה, זורה מילים כמו מוץ. כל כך לא רציתי להיות שם, בזירה הזאת. בעל כורחי נזרקתי אליה והפכתי לגיבורה שלא התכוונתי להיות.

רק בלילה, בחסות החושך והשקט, בכיתי. לא דאגתי. באמת שלא. המפגש עם מלאך המוות ליד מיטתו של אבי, נטרל אותי מדאגות ומעתידי. העולם כולו היה לנר נשמה מהבהב ולחור גדול בתוך נשמותי. בכיתי כי כעסתי. בכיתי כי כאבתי. כי רציתי להתאבל על אבא שלי, להתגעגע

אליו, לבכות לו, ופתאום באו החיים והכריחו אותי להיאבק בקרב אחר.

שנים רבות קודם לכן למדתי כמה קשה למצוא חירות. אבל רק אז, בלילה ההוא באמצע ה'שבעה', למדתי כמה קל לאבד אותה.

שלוש שנים אחרי הלילה ההוא נולדו רוזי, נוגה ויהודית. שלוש אסירות, מסגר ומנעול.

אצבעותי רועדות על המקלדת. כותבות מילה, מוחקות מניין. זה נתח מחיי האישיים. האם אני אמורה להגיש לכן אותו? להתקלף כך בפניכן? לחשוף את פצעיי? אבל זה השיעור שניסיתי ללמד את יהודית במשך שישים ושמונה פרקים: כמה חזקה צריכה אישה להיות כדי להודות שהיא חלשה...

אז מה, היית ב'נווה תרצה'? חיית שם? איך את יודעת מה קורה מאחורי הסורגים? רוזי היא אישה אמיתית?

שאלות כאלו ודומות להן פוגשות אותי כל הזמן, והנה אני עונה עליהן: לא, לא, חייתי שם, ברוך השם. (שלושה ימים אחרי שקמנו מה'שבעה' נסעתי לבית המשפט. השופטת הייתה אנושית ומתחשבת, וגם מס הכנסה 'השלים' איתי...). ביקרתי ב'נווה תרצה' לכבוד הסיפור הזה. ככה ידעתי איך המקום נראה ומה הצבע של הסורגים. מודה לצוות של 'נווה תרצה' ולדוברות שב"ס שסיפקו לי מידע יקר-ערך ולא מעט פרטים טכניים. מודה גם ל' ולמ', שתי נשים יקרות, אסירות לשעבר, שסיפרו לי על החיים שחיו בכלא. כל הפרקים והפסקאות שצבעו את 'נווה תרצה' במילים הן בבואה והד של סיפוריהן האישיים. האם רוזי היא אישה אמיתית? לדעתי כן. משרד הפנים כנראה יחלוק עלי...

ובכל זאת, לא תיארתי את 'נווה תרצה' כמו שהוא באמת. היית מדי עדינה, מדי מרפרפת. השארת הרבה סיפורים עסיסיים, הרבה בוץ, מחוץ לסיפור.

ספק אם אי פעם שימחה אותי ביקורת כמו הביקורת הזאת. נכון, לא סיפרתי הכל, לא תיארתי הכל. במודע ובכוונה ויתרתי על כל סיפור שיש בו מן העסיס ומן הבוץ. קיוויתי לספר איך משתחררים מ'נווה תרצה', לא איך משתעבדים לו...

אני יוצרת חרדית, וכך גם הבמה האיכותית שבה התפרסם הסיפור. אנחנו גאות להיות כאלו, גם במחיר סיפור מרפרף, עדין ולא עסיסי דיו.

המבנה של הסיפור מאוד מסקרן: הייתה תבנית ברורה לכל פרק. החלק של כל אחת

מהגיבורות נכתב בגוף אחר, בזמן אחר. יש סיבה שבחרת לכתוב את הסיפור ככה? זה היה האתגר הסודי שלי. יצירתי תבנית לפרקים וכלאתי את עצמי בתוכה, ככה יכולתי להרגיש קצת מזה עושים לנו אזיקים (גם כאלה שאנו שמים על עצמנו...) היה מאתגר ומעצים.

קוראת חכמה אחת שמה לב שיהודית מכונה בכל הפרקים רק 'היא'. זה נעשה בכוונה תחילה, כך הבעתי בלי מילים את התסכול והכאב של יהודית מהעובדה שהיא סתם 'היא', לא ראויה אפילו לשם.

נוגה סיפרה על עצמה רק דרך השיחות שלה ושל רוזי. היא לא דיברה הרבה, וזמנה על ה'במה' היה קצר ומוגבל. גם לזה הייתה משמעות. כמעט כל מה שידענו עליה היה תוצר מחשבותיה של רוזי, מסקנותיה של יהודית. לא ידענו הרבה...

זה לא הגיוני שכל כך מהר נוגה יוצאת לחופשי, מתהלכת בארץ כאחד האדם. כדור אחד, ופתאום היא מדברת ומדברת ומדברת, מה שלא קרה לה במשך שנה שלמה... ד"ר טלי וישנה, פסיכיאטרית מומחית, היא אישה טובת עין ולב. היא ליוותה את כתיבתם של הפרקים הללו, ובזכותה למדתי שפרץ אדרגלין מסוגל לפרוץ את הגבולות שהצבנו לעצמנו.

זאת חירות זמנית. כשפרץ האדרגלין מתפוגג, החרדה חוזרת עד שהיא זוכה למענה ולמפרא מקצועיים. ביחד בנינו את התסריט. דוקטור וישנה תרמה לי את הידע והניסיון המקצועיים. אני הענקתי למציאות של נוגה את המילים.

וכן, ה'לורייבן', הכדור שנוגה לקחה, מאפשר הקלה מיידית של התחושות הרעות. מחכה לנוגה עוד דרך ארוכה, דרך שתדרוש ממנה ללמוד להיעזר, לדעת להישען. דרך שתלמד אותה לחיות בלי עזרה, בלי משענת. אין נתיבים מהירים בדרך הזאת, אבל היא במסלול הנכון, עושה עוד צעד, בוחרת בחיים, שוב בת חורין.

אני כותבת את המילים הללו ומחייכת לעצמי. אולי טעיתי. הלוואי שכך. אולי לא כל כך קשה למצוא חירות. אולי אמונה, שהחירות קיימת בקצה הדרך, כבר הופכת אותה לאפשרית.

תכל'ס, יהודית צדקה. היא חשבה שנוגה בסכנה והתקשרה למשטרה. ברוך השם, לא קרה כלום, אבל יכול היה לקרות... שוב רועדות אצבעותיי על המקלדת, מהססות מה לכתוב, מה לחשוף. אני בוחרת באמת:

לפני שכתבתי את האפיזודה על הארון שהתמוטט ועל מה שקרה בעקבותיה, יצירתי

קשר עם מר שבתאי גרברצ'יק, דובר משטרת ישראל. סיפרתי לו על הסיפור וביקשתי את עזרתו במידע אמין ומדויק לגבי התנהלות המשטרה במקרים כאלה.

הוא הגיב באדיבות ובסבלנות. כך נכתבו הפרקים ההם, שתיארו את השבר בבית של משפחת בן שלום, את הביקור של השוטרים ואת החקירה.

גרברצ'יק ביקש ממני בקשה שלא יכולתי להיעתר לה. הוא ביקש ממני לכתוב בתוך הסיפור שהמשטרה מעדיפה להיקרא עשרות פעמים לשווא, במקרה של חשש, ולו רק כדי לא להחמיץ את הפעם ההיא שבה הסכנה מוחשית ואמיתית.

אני כותבת זאת עכשיו. מציינת לשבח את הרצון הכן של המשטרה לסייע, ובמקביל מוסיפה שרגע לפני שמתקשרים 100, כדאי להתקשר לביתו של הרב, לבקש ממנו דעת תורה, מה חובה לעשות, מה אסור.

כל כך הרבה רועד על כך המאזניים הזאת. האם מותר לנו להטות אותה, לסכן כל מה שיש בה, רק בגלל צל וצעקה? לא יודעת. יודעת שיש לנו תורה. מודה עליה. בוחרת בה.

טלטלת אותנו כהוגן. במשך שנה וחצי דאגנו לנוגה, הצטערנו בגללה, חששנו לה, ופתאום את הופכת הכל, מספרת שסתם דאגנו.

הרבה ימי חמישי יעברו עד שאשכח את יום חמישי ההוא שבו פורסם הפרק של נוגה וחשף את הסוד שלה. עשרות תגובות נסערות הגיעו אלי מכל עבר: מחמיאות, המומות, מאוכזבות, כועסות, מודות, לא מעכלות.

בתחילת הדרך של 'אדום לבן' תיארתי לעצמי שתהייה קוראות שתשובנה כמו רוזי, תטעינה כמו יהודית. לא דמיית את הממודים של הכאב והכעס. עקבתי אחרי הקולות והמכתבים, התרגשתי מהאכפתיות שהפגנתן, מהחמלה שחשתן ו... הופתעתי. נוגה. כמה מעט ידעת עליה.

פתחת לכן חרך צר לחייה דרך שיחות הטלפון הקצרצרות עם רוזי. ידעת עליה את הקצת שסיפרה לכן רוזי, את הכלום שפגשה יהודית. ובכל זאת, במשך שבעה עשר חודשים, שבהם פורסם הסיפור, כאבתן בשבילה, הזלתן עליה דמעה, רציתן שתקום ותלך, תבחר בחיים אחרים.

זה היה ניסוי חברתי בלתי צפוי. לא התכוונתי לערוך אותו. לא תכננתי להוכיח בעזרתו שום דבר. הוא בכל זאת הוכיח... חושבת עליו עכשיו, מבינה שהוא עובד גם הפוך. בכל מקום שבו הדלת נעולה והתריסים מוגפים, יכול להסתתר סוד. מילים קצובות, הבעות קצרות, הן לא פיסות של פאזל, הן הצבעים

שצובעים לנו פטה מורגנה. לפעמים, כמו במקרה של נוגה, מציירים לנו הצבעים מפלצות שאינן קיימות באמת. לפעמים קורה ההפך. נראה לנו שיש נווה במקום שקיים רק מדבר.

זה מה שעושה לנו העולם הזה. משחק בחושים שלנו, מעוות את האמת. רגע לפני שניתן בו אמון עיוור, אולי מוטב שנזכור שהוא כזה, נפקח עיניים...

אז מה בעצם רצית לומר? מה מספר 'אדום לבן'?

אני מבקשת מרוזי לענות על השאלה הראשונה, לומר מה רציתי לומר:

'נווה תרצה' היה רק אחד, אבל כמוהו היו מאות ואלפים, רבבות ומיליונים. איך טעינו כולנו. בני אנוש שוגים וגדלים. איך אימצנו אותו אל חיקנו, אירב, לא בן. ובנינו לנו, בתוכנו ממש, כלא כמוהו. אוזקים את עצמנו בשתיקה וכאב, בסוד וחלום.

זה הסיפור של 'אדום לבן'. זה הסיפור של כולנו, סיפורם של כל בתי הכלא שאנחנו חיים בהם: אלה שאנחנו בוחרים בהם בלי משים ואלה שאנחנו נכלאים בהם בגזרת ק-ל עליון. אלה כמו אלה אינם ראויים להיקרא 'בית'.

כל כך הרבה בתי כלא קיימים בעולם, שתי וערב של פחד, חרדה, סוד, שתיקה, בדידות חברתית, קיבעון מחשבתי, דעות קדומות, געגועים למה שאיננו עוד, בית שחרב, בית שטרם נבנה...

וכולנו, בני אנוש, אורגים לנו סורגים, מצטנפים בפנינת הצינוק, בוחרים לא לבחור. מצטטת את דבריו של הרה"ג ר' שלמה ברעווזה זצ"ל, מתוך ספרו 'אגרות שלמה':

"וכנגד זה צריך האדם לזכור שהנשק הכי גדול שלו הוא עניין הבחירה... כלומר, אין הוא אסור ומכובל בכבלים".

בעולם שבו הכל קיים, והכל מתעתע, יש רק דבר אחד שניתן לסמוך עליו. יש רק דבר אחד שהוא שלנו באמת, והוא טוב: מתת הבחירה. זכינו בה, והיא חירותנו. הלא נצא לחופשי ביום שנכיר בערכה של המתת האלוקית הזו, ביום שנבין כמה עצומה וענקית היא היכולת לבחור. הלא אז ניגאל. ביום שנאמין בחיים ובטוב. ביום שנבחר בהם.

מודה לכן שהיית איתי. מודה על האהבה, על האמון. המילים שנכתבו בסנפו של פרק 67 נועדו לכן: אולי זאת הגלימה שתלבש הגאולה: נשים וחיות ושחר חדש. ונהיה לנו שמש וחמה...